

# ÇAL-CAMİLİ (TRABZON) TABİAT PARKI YAKIN CİVARINDAKİ JEOLJİK KAYNAK DEĞERLER VE JEOTURİZM POTANSİYELİ

Nazan Araz<sup>a</sup>, Fatih Köroğlu<sup>b</sup>, Raif Kandemir<sup>b</sup>

<sup>a</sup>*Doğu Karadeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Ortahisar, Trabzon*

<sup>b</sup>*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Fener, Rize  
(raifkandemir@gmail.com)*

## ÖZ

İnsanların turizm anlayışı, ekonomik, siyasal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, son yıllarda önemli değişimler göstermektedir. İnsanlar, 3S (güneş-kum-deniz) turizminden çok artık 3E (heyecan-eğlence-eğitim) turizmini tercih etmektedirler. Birçok ülke turizm faaliyet planlarını bu doğrultuda yapmakta ve yeni istekleri karşılamak için planlar oluşturmaktadır. Son yıllarda ortaya çıkan jeoturizm, jeolojik miras alanlarının korunması, yer yuvarının geçmişini yansıtan izleri ve bu kaynak değerlerin turizme kazandırılmasına odaklanan jeoparklar içinde gerçekleştirilen alternatif yeni bir turizm türüdür. Alternatif turizm kavramı, ülkelerin dünya turizminden daha fazla pay alabilmek amacıyla, rekabetçi ve satılabilir ürünler geliştirme ve buna ilişkin stratejiler oluşturmaları sonucu ortaya çıkmıştır. Alternatif turizmi teşvik amacıyla, Turizm Bakanlığı tarafından turizmin çeşitlendirilmesini, turizmin tüm yıla yayılması ve ülke geneline yaygınlaştırılmasını, çevreye ve kültürel değerlere duyarlı turizm olgusunun yerleştirilmesini, yerel yönetimler ve halkın turizm ile ilgili kararlara katılmasını sağlayacak alternatif turizm projelerine hız verilmiştir. Anadolu, geçirmiş olduğu jeolojik tarihi izleri ve içerdiği jeolojik miras alanlarının zenginliği ile, potansiyel olarak dünyadaki diğer örneklerle yarışabilecek düzeydedir. Ülkemizde yer alan birçok jeoturizm objesi (jeolojik, kültürel, tarihi vs.) Milli Parklar bünyesinde çeşitli statüler içerisinde yer almaktadır. Fakat Milli Parklar Kanununda Jeolojik Miras, Jeopark veya Jeoturizm terimleri halen yer almamaktadır.

Çal-Camili Tabiat Parkı, Milli Parklar tarafından 2011 yılında biyolojik (bitki ve yaban hayatı) çeşitliliği, ilginç jeolojik unsurlar ve manzara bütünlüğü açısından tabiat parkı statüsüne kazandırılmıştır. Çal Mağarası, tabiat parkının çok yakınında yer almaktadır. Çal mağarası son yıllarda yerli ve yabancı turistler tarafından ciddi şekilde talep görmektedir ve vadinin turizm lokomotifini konumundadır. Ayrıca yörede Çal Mağarasına benzer birçok mağaranın bulunduğu karstik bir sistem yer almaktadır. Çal-Camili Tabiat Parkı içerisinde yer alan dolinler bu sistemin bir parçasıdır. Tabiat Parkı ve çevresinde Geç Kretase ve Tersiyer yaşlı sedimanter, volkanik ve volkano-sedimanter kayalar yüzeylenmektedir. Tabiat parkı ve çevresinde yüzeyleyen kayalarda, kayaların oluşum dinamiklerini gösteren güzel örnekler (dayklar, yastık lavlar vb.) saklanmaktadır. Tabiat parkı ve çevresinde yüzeyleme veren Tonya Formasyonu, Şahinkaya Üyesinde, doğu Pontidler'deki ender dokanaklardan biri olan K/T sınırı yer almaktadır. Bu sınır sahadaki önemli bir eğitsel ve bilimsel bir jeosit olarak değerlendirilebilir. İncelenen jeolojik unsurların yanı sıra tabiat parkı ve civarında birçok tarihi (kale, yol ve konak), kültürel (yöresel ahşap işçiliği ve geleneksel dokuma atölyeleri) ve yöresel kaynak değerler de bulunmaktadır. Tabiat parkı güneyinde yüzeyleme veren Tonya Formasyonu Şahinkaya Üyesi, koyu yeşil ladin ormanları arasında yükselen beyaz kayalık yapısıyla manzara bütünlüğü açısından önemli bir alandır. Bu kayalıklar ayrıca sportif kaya tırmanışı açısından önemli bir kaynak değerlerdir.

Üzerinde yaşadığımız yer kürenin evrimini anlamak ve koruma önlemleri almak için doğa ile insan arasındaki koruma-kullanma dengesinin sağlanması ve sürdürülebilir kalkınmanın oluşturulması gerekmektedir. Çal-Camili Tabiat Parkı ve yakın civarında yer alan doğal ve kültürel öğelerin fark edilmesi, korunması ve jeoturizm gibi sosyal faaliyetlerin geliştirilmesinin sağlanması, yerel ekonomi ve yerel istihdamı geliştirmede destek ve teşvik olabilecektir.

(Bu çalışma Doğu Karadeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü 03.4412/2014-2016 numaralı proje tarafından desteklenmiştir.)

**Anahtar Kelimeler:** Çal-Camili, Jeoturizm, Tabiat Parkı, Trabzon

## **GEOLOGICAL FEATURES OF ÇAL-CAMİLİ NATURAL PARK AND THEIR GEOTOURISM POTENTIAL**

**Nazan Araz<sup>a</sup>, Fatih Köroğlu<sup>b</sup>, Raif Kandemir<sup>b</sup>**

<sup>a</sup>Eastern Black Sea Forest Research Institute, Ortahisar, Trabzon

<sup>b</sup>Recep Tayyip Erdoğan University, Department of Geological Eng., Fener, Rize  
(raifkandemir@gmail.com)

### **ABSTRACT**

*Tourism tendencies show significant changes in recent years in parallel with economic, political and technological developments. People prefer 3E (excitement-entertainment-education) tourism more than 3S (sun-sand-sea) tourism. Many countries are planning tourism activities in this direction and creating plans to meet new demands. In recent years, geotourism is a new type of tourism that is carried out in geoparks and focused on geosites that are special places to understand the history of the earth. The concept of alternative tourism has emerged as a strategy to develop competitive and salable products and to develop strategies to get more share of the countries from world tourism. In order to promote alternative tourism, new projects have been implemented by the Ministry of Tourism of Turkey. Anatolia can potentially compete with other examples in the world, with traces of its geological history and rich geosites. Many geotourism features in this country (geological, cultural, historical, etc.) are included in various statues within the National Parks. However, geological heritage, geopark or geotourism terms are not yet take part in the National Parks Law.*

*The Çal-Camili Natural Park was designated in 2011 due to biological (plant and wildlife) diversity, interesting geological features and landscape integrity. Çal Cave is located very near this natural park. Çal cave receives many local and foreign tourists in recent years and is a engine of tourism in the valley. In the area, there is also a karstic system which includes many caves similar to Çal cave. Sinkholes in the Çal-Camili Natural Park are part of this system. Late Cretaceous and Tertiary sedimentary, volcanic and volcano-sedimentary rocks are cropping out in the Natural Park. Beautiful examples (dykes, pillow lavas, etc.) showing the formation dynamics of the rocks are stored in the natural parks and surrounding rocks. The K/Pg boundary is one of the rare contacts in the eastern Pontides. It occurs in the Şahinkaya member of the Tonya Formation, which crops out in the natural park and its surroundings. This boundary can be considered an important educational and scientific geosite. In addition to geological features, there are also many historical (castle, road and mansion), cultural (local woodworking and traditional weaving studios) and local resource values in and around the nature park. Şahinkaya Member of Tonya Formation, which is located on the south of the natural park, is an important area in terms of landscape integrity with its white rocky structure rising among the dark green forests. These rocks are also an important resource for sportive rock climbing.*

*In order to understand the evolution of the earth and to take protection measures, it is necessary to establish a conservation-use balance between nature and human beings and establish sustainable development. The development of social activities such as awareness, protection and geotourism of Çal-Camili Natural Park and natural and cultural elements in the immediate vicinity can support and encourage local economy and local employment development.*

*(This study was supported by the project 03.4412/2014-2016 of Eastern Black Sea Forest Research Institute)*

**Keywords:** Çal-Camili, Geotourism, Natural Park, Trabzon